

בטחון שבועי

אור חדש על מתיקות דרך "ויגבה לבו בדרכי השם" במשנת נובהרדוק.
מהגה"צ רבי יהודה מאנדל שליט"א מעי"ת לייקווד יצ"ו

הערה: בכל גליון יש עצות טובות ומועילות, או שורות שהיית רוצה לזכור. כדאי מאוד לעיין אותם, או לרשום אותם בפנקס מיוחד. ועל זה נאמר: אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. (ויכידוע מהרמב"ן).

בהר - שנה ב' גליון 25

לע"נ מרת חוה בת ר' פינחס ע"ה ולזכות ר' מ.ב.א. שיחי'

כי תבואו אל הארץ כו' ושבתה הארץ שבת לה'. שש שנים תזרע שדך וכו'.

ובשנה השביעית שבת שבתון יהי' לארץ

יש להתבונן למה נזכר כאן מצות שמיטה פעמיים, (וכבר עמד ע"ז האוה"ח הק', ע"ש). ועי' כלי יקר כאן באורך שמצות שמיטה באה כדי להנחיל לנו מדת הבטחון, שבעל השדה יבין שאינו באמת בעלים על השדה, ואינו יכול להחליט מתי לזרעה, כי הכל שייך להשי"ת, ואז בעל כרחו יצטרך לבטוח בה' - הוא יושב בביתו, והשי"ת ישלח לו פרנסתו. ולפי"ז מצות שמיטה הוא יסוד כל התורה כולה, כי באמת התורה נועדה לשמרה כדי לקבל קשר עם השי"ת ע"י בטחון: כי רק עם בטחון אפשר לקיים את התורה באמת, ולשמה, וכמו שכתב החוה"ל בתחילת שער ייחוד המעשה. וזהו תכלית כל התורה, וכמו שכ' הגר"א במשלי (הובא בעמוד הבא).

ולפי"ז נראה שהפסוק השני, בא לומר את המצוה בפועל - שבת שבתון יהי' כו' לא תזרע וכו', אבל הפסוק הראשון בא להקדים לנו את הענין של השמיטה, שהוא נוגע גם בתוך השש שנים. כי גם כשאנחנו עובדים בשדה אנחנו חייבים לזכור שעוד מעט יבוא שנה ש'ושבתה הארץ שבת לד' ועי"ז נזכור שגם עכשיו הכל שייך להשי"ת, ורק הוא המפרנס האמיתי.

ומה שצריך להתעסק בשדה ובפרנסה, כבר כתב החוה"ל בשער הבטחון (פ"ג) שהכל רק כדי לקיים את הקללה - 'בזיעת אפך תאכל לחם', ושבאמת אינו אלא להציל את האדם מהבטלה המביאה לחטא, אבל אם באמת לא יתקלקל

שאלות ותשובות עם הרב שליט"א

שאלה: אדם סובל ל"ע מ"צליאק". א. האם עליו לציית להוראות הרופא - לא לאכול גלוטן (gluten) ב. מהו עבודתו - האם עליו לבטוח בד' שיתרפא מזה (אע"פ שבדרך הטבע עוד לא מצאו רפואה), או לחשוב שמה שהשי"ת עושה הוא לטובה ולקבל ייסוריו באהבה.

תשובה: הכל תלוי במדרגה שלו - לא שייך שאדם יגיע למצב של בטחון שיתרפא, בלי שעות ע"ג שעות של לימוד חובות הלבבות. - בינתיים, התפקיד הוא לקבל את המצב שהשי"ת נתן לו, ולהסתובב במצב רוח של שמחה ומנוחה, לא ח"ו בלחץ. צריך מאוד להזהר מלחץ, אני מכיר כמה אנשים שמדקדקים בכל העניינים האלה של רפואה וכזוה מגיע לגלוטן ודברים דומים, זה משבש את כל המשפחה. תעשה את ההוראות של הרופא אבל עם "לייכטקייט" (ברוגע ובלי דאגה ולחץ).

יש סיפור עם הטאשער רבי (א' המייעצים הגדולים בעינינו רפואה באמריקה) א' הגיע וסיפר לו שהרופא נתן לו שמן מיוחד לרפואה מסויימת. "איך אני אמור להשתמש בשמן - האם למרוח על העור או לשתות את השמן?" (לא היה לו אפשרות לבדוק עם הרופא) הרבי, כמה שהיה עסוק עם רפואות ובריאות לעזור לאנשים, ידע שהעיקר זה השי"ת, "כי הוא לבדו - בורא רפואות". ולכן הוא ענה. תעשה מה שתמצא ואיך שתעשה השי"ת ישלח לך רפואה

ע"י שלא יעבוד, השי"ת ישלח לו פרנסה גם בלי השתדלות. **ונמצא שבאמת, היינו צריכים להיות כמו אדם הראשון לפני קללתו – שיושבים בגן עדן ומלאכים צולין לו בשר ומסננים לו יין!!**

ונראה להוסיף שהתורה מלמדת אותנו בפסוק הראשון, שהרצון האמיתי של השי"ת (לולי חטא אדם הראשון) הוא להשפיע עלינו הטבה בלי גבול, וזהו מה שהקב"ה אומר לנו: בעצם-ושבתה הארץ-"אל תעשה כלום, ותקבל הכל!" כי באמת כבר כתב בספר העיקרים על הפסוק קוה קוית ד' ויט אלי וישמע שועתי. וז"ל, לפי שהתקוה וכו', כשתהיה לפי מה שראוי, אין שם מונע, **כי אין כילות מצד הנותן!** ברגע שנאמין שהשי"ת רוצה לתת לנו שפע בלי גבול - **גם אם אין אנו צדיקים גדולים**, אנו נקבל בזכות הבטחון הרבה מעבר למה שמגיע לנו!

כי תבוא אל הארץ – כי תבוא אל הארץ

יש לשון דומה בפסוק כאן ובפרשת כי תבוא לגבי המצוה של ביכורים. והנה כבר כתב הח"ח וכן מבואר בהרבה מקומות, שמי שמכיר ומודה על כל ההשגחות והנסים שהיו לו בעבר, הרבה יותר קל לו להגיע לבטחון בד', כי הוא מבין שכמו שעד הנה עזרונו רחמך - ולא בזכותו, כך בודאי אל תטשינו ד' אלקינו לנצח, והנה שמיטה וביכורים שייכים זל"ז. כי היסוד של ביכורים הוא הודיה להשי"ת וע"י ההודיה יגיע גם לבטחון.

ובאמת זהו התנאי לרשת את ארץ ישראל, המרגלים ודור המדבר שראו רע בארץ ישראל לא זכו להכנס אליה, ולכן שני מצוות אלו קשורים לביאת הארץ שהוא מיועד למי שרואה את טובת ד' ע"י שער הבחינה ושער עבודת האלקים, ובוטח בד' ע"י שער בטחון (ובתחילת שער ייחוד המעשה) וזהו גם הטעם, שבעוון שמיטה יש גלות כמבואר בפרשת בחוקותי ובפרק ה' של מסכת אבות. ובאמת מי שגר בחוץ לארץ ועובד על בטחון, הוא נחשב בבחינת "בן ארץ ישראל!"

הרמב"ם: ולא שבט לוי בלבד וכו' בהלכות שמיטה ויזבל או בהלכות ת"ת?

הרמב"ם מבטיח שלא רק שבט לוי זכו שהשי"ת דואג לכל מחסורם, אלא כל אחד בעולם שיקדיש חייו לעבוד את ד' וכו' והלך ישר וכו' ופרק מעליו עול חשבונות הרבים שבקשו בני אדם, השי"ת ידאג לו לדבר המספיק לו בעוה"ז, וכמו שאמר דוד המלך ד' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי, ע"ש. ולכאורה היינו חושבים שזה שייך להלכות ת"ת ולא להלכות שמיטה.

ועוד, הרי בהלכות תלמוד תורה, כתב הרמב"ם שמי שיושב ולומד ומפיל את עצמו על הציבור הרי זה מחלל את השם, ולמה רק כאן בהלכות שמיטה חידש הרמב"ם את האפשרות "ללמוד בכולל"? ושמעתי ממור"ר הגאון רבי חיים פינחס שיינברג זצ"ל שכדי לשבת וללמוד בכולל צריך להגיע לבטחון, ואדרבה לימוד התורה כל היום מביא את האדם לידי בטחון, ובאמת כתב בביאור הגר"א על משלי (כ"ב כ"ט) על הפסוק להיות בד' מבטחך וז"ל **ועיקר נתינתו התורה לישראל הוא כדי שישומו בטחונם בד' וכו'**, והוא לפי שעיקר מהכל הוא הבטחון השלם, והוא כלל כל המצוות וכו', עכ"ל. והסביר הרב שיינברג זצ"ל פשט בד' הגר"א שזהו הטעם שתלמוד התורה

כנגד כולם – כי מי שלומד תורה במקום להתעסק בפרנסה, הוא מגיע לבטחון!

עצת הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל "לגמור את החודש"

אנשים שהיה קשה להם בפרנסה ורצו לקחת עוד עבודה מהצד. הרב שיינברג היה מייעץ להם לא לעשות כן, אלא ללמוד תורה באותו זמן ולבטוח בד'!

רבינו יונה במס' ברכות (יב:) מפרש שהכריעה בשמונה עשרה הוא סימן של הכנעה, והזקיפה מראה על שהשי"ת שהוא הזוקף כפופים. ולפי"ז כיון שהקב"ה ברא את האדם בקומה זקופה (ולא כשאר בעלי חיים) הרי זה מלמד שזהו עיקר מצבו של האדם – לבטוח בד', וזהו מעלת השומרי שביעית.

אבל אלו שכל הזמן מחפשים עוד עבודות ועוד מקורות לפרנסה, יתכן מאוד שיש להם חסרון גדול ומסוכן באמונה!

האיש עשה קצת מזה וקצת מזה והתרפא! אם אתה חי כך אתה יותר רגוע! ויותר בריא!!

הכרתי גם גדולים שלא הלכו לרופא בכלל, או שהלכו, וכשקבלו את התרופה אמרו: זהו, עשינו מספיק השתדלות! והנה, זה לא המדרגה שלנו, אבל גם אנחנו צריכים לדעת **שהעיקר זה התפילה. בדידי הוה עובדא** – הייתי צריך לטיפול דחוף על משהו. התפללתי להשי"ת, שהרופא לא יעשה מזה עסק גדול. וכך הוה, הרופא אמר לי "אחרים היו דואגים, אני לא כ"כ!" לא מזמן השתעלתי (coughed) הרבה ידעתי שלא אוכל ללמד בצורה זו. התפללתי שזה לא יפריע, ובאמת מהרגע שהגעתי לחיידר עד סוף השיעורים לא השתעלתי אפילו פעם אחת!

כשהייתי צעיר הקפדתי על דיאטה (diet) אבל כשהתקרבת לנובהרדוק, לימדו אותי ללמוד מוסר על בטחון ולחשוב פחות על הדברים האלה. אבל שוב, מי שלא למד הרבה מוסר אסור לו לזלזל בהוראות רופא. יש מצוה של ונשמרתם. וראינו הרבה גדולים שהיו מטיילים בשביל הבריאות, אבל העיקר-לא להיות לחוץ מזה-הלחץ ג"כ הורס את הבריאות! חלק מונשמרתם זה ללמוד שער הבטחון!! ואז אתה עושה למען הבריאות בשלות נפש!

ולפי"ז יובן שבהלכות ת"ת, אם המטרה של הכולל הוא רק לגדל תלמידי חכמים, סובר הרמב"ם שזהו חילול השם, רק כשמגיע הרמב"ם להלכות שמיטה, עם ענין הבטחון, אם יחליט האדם מתוך הבטחון להשליך את יהבו על הש"ית להקדיש את חייו לתורה, אז באמת ראוי הוא לשבח! וגם חילול השם לא יהיה, כי עם בטחון, מובטח שיצליח.

יצויתי את ברכתי – בזכות מה?

יש כאן נס נפלא שכל העם זוכה לתבואה משולשת בשנה השישית, וזהו בזכות הבטחון. והנה כשחזקו התפלל בחליו, אמר **"והטוב בעיניך עשיתי"** – ובגמ' ברכות י' ע"ב מפרש דהיינו סמך גאולה לתפילה. ופירש רבינו יונה (דף ט' ע"ב בדפי הרי"ף, ד"ה איזה הוא), שהענין בזה שסומכים גאולה לתפילה, הוא שמכח ניסי יציאת מצרים אנו מבינים שראוי לבטוח בד', ומכח זה מתפללים מיד.

ויש לשאול שהרי חזקו המלך הרבה תורה בעם ישראל יותר מכל המלכים שהיו – הרי בזמנו, ע"י שנעץ חרב בביהמ"ד ואמר שמי שאינו לומד תורה ידקר בחרב, לא היה תינוק ותינוקות שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה, וא"כ למה לא ביקש בזכות התורה.

ורואים מכאן שכדי שחזקו יזכה לנס מעל הטבע לבטל גזירה שכבר נגזרה, זהו דוקא ע"י בטחון בד'. וכן נס זה של תבואה משולשת, הוא דוקא ע"י הבטחון. רבינו הרמח"ל כתב שמי בטח בד' בעוה"ז, יועיל לו בטחון אף לעוה"ב להוציאו מהגיהנום! **הבטחון גובר על הכל!!**

שנת היובל

בשנת היובל, חוץ ממה שאסור לעבוד בשדה, יש עוד הלכה, שהשדות והעבדים חוזרים לבעליהם, במדה מסויימת – זה שנה שאנשים מאבדים את רכושם – ויתכן שזהו התקיעת שופר של יובל – שבא לעורר על בטחון מוחלט בהש"ת, אל תרגיש מחובר לרכוש שלך! הכל שייך להקב"ה – כי לי הארץ!

לפנ 100 שנה היה שפל גדול באמריקה והרבה אנשים איבדו את כל רכושם בין לילה, עד כדי כך שהיו כמה מקרים של אנשים רח"ל – אבל הצדיקים לא נפגעו מזה.

כגון הצדיק הנודע רבי יעקב יוסף הרמן ז"ל (שעליו נכתב הספר "הכל לאדון הכל") הוא ישן טוב באותו לילה! אנשים שאינם בוטחים על רכושם, הם מחוברים להקב"ה, ואינם בוטחים גם על קרוביהם ואוהביהם, (הגם שבודאי אוהבים אותם) גם כשלא קיבלו את הכבוד שרגילים אליו, זה לא ישבור את רוחם. וזהו הטעם שחשוב כל כך ללמוד שער הבטחון.

יש לי ידיד שהיה לו הרבה קשיים בפרנסה, והיה שבור. הציעו לו ללמוד "בטחון וויקלי" (המהדורה באנגלית) הוא התחיל להכיר את העולם של בטחון, מאז הוא נהיה אדם חדש ומצבו השתפר מאוד. היה לו פעם נסיון קשה והחליט ללמוד שער הבטחון (בערך 7 דקות). תוך עשרים וארבע שעות, הוא ראה שהכל משתנה לטובה!

ספירת "עומר" – עשירית האיפה??

אנחנו סופרים הימים מט"ז ניסן שהקרבו מנחת העומר עד שבועות שבו מביאים מנחה חדשה. למה אנחנו מזכירים כל הזמן "העומר". ומהו המשמעות של עומר. הרי העומר הוא מדה של תבואה, ולמה חשוב כל כך להזכיר? והנה במדבר כל אחד קיבל עומר מן כל יום. ונראה שיש בדבר זה כמה לימודים חשובים. א'. **מנוחת הנפש**. כל יום קבלנו במדבר כל צרכינו. ב'. **שההשתדלות שקר**. ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר. ג'. **שכל היהודים חשובים לפני הש"ת, שוה בשוה**, ולכן כולם קבלו מן באותה מדה – מלא העומר לאחד. אם נכניס בלבינו ג' דברים אלו, לא יהיה בנו קנאה תאוה וכבוד ונחיה במנוחה, ועם הקב"ה. כשנכנסנו לא"י הפסיק המן, וע"י קרבן העומר – עומר משעורים – שהקרבו בט"ז ניסן, הותרה התבואה החדשה. יתכן שהעומר של שעורים בא להזכיר לנו את הלימודים של **העומר של מן**. ולכן כל התקופה שמפסח ועד שבועות אנו משננים עוד פעם ועוד פעם את המדה "עומר" – שזהו באמת הלימוד וההכנה לשבועות. – שלשת הנקודות הנ"ל.

לא נהגו כבוד זה בזה

תפקידנו בימי הספירה להתחזק להכיר שכל אחד ואחד חשוב מאוד. והדרך הטובה ביותר הוא שתחשוב שהוא היחיד בעולם! בשבילו נברא העולם! כדי שנוכל לתת לשני כזו הרגשה טובה וחשיבות. אנחנו, בפרט בדור שלנו, צריכים לדעת גם חשיבותינו. אם אני יודע שבשבילי נברא העולם, ואני האדם הכי חשוב בעולם, אז אני יכול לחשוב כן גם

מצבך מושלם כמות שהוא

בערי הלויים יש הלכה – אין עושיין שדה מגרש לא מגרש שדה ולא מגרש עיר וכו'. ובחינוך (מצוה שמ"ב) בפרשתנו פירש וז"ל **כי אדון החכמה ייסדן ותקנן. והגביל גבולם וירא כי כן טוב, וכל חילוף אחר דברו אינו אלא גרוע וגנאי ע"כ.**

והנה הרבה מאתנו חושבים שהיינו רוצים לשנות את מצבינו ברוחניות או בגשמיות. אבל דע – אם היה באופן אחר, היה יותר גרוע. וכמה זה מלמד אותנו שכל מצב בחיינו – שהוא ג"כ מאדון החכמה הוא במצב המושלם – וכל חילוף אינו אלא גרוע וגנאי!

על השני. איך תוכל לאהוב ולכבד ראש ישיבה או אדם אחר חשוב, אם אתה מרגיש "כלום" כשאתה עומד על ידו? ולכן הרבה מאתנו צריכים קודם כל להתרכז על גדלותינו האישית, לפני שנוכל בכלל להתחיל לכבד אחרים באמת! ונדע שעם כל הקשיים שלנו אנחנו חשובים מאוד בשמים.

כל יהודי שלא נמשך היום לרחוב הוא מלאך! וכל יהודי חרדי הוא ענק שבענקים! אם תשנן את חשיבותך תהיה חשוב! דברתי על ענין "גאווה כשירה" עם כמה מגדולי ישראל, והם הסכימו שזה 100% מותר ואף מצוה גם אם זה נראה זר. רק עי"ז תוכל להגיע לכבוד הבריות, בלי"ז תשאר רק עם פחד הבריות! בודאי צריך רבי להדריך אותך ולהבטיח שמתוך שלא לשמה בא לשמה! אפילו לאהרן הכהן הקב"ה אמר שלך "גדולה" משלהם! למה גדולה? וכי לא מספיק שיהיה שוה עם שאר הנשיאים? אלא שכך צריך האדם להרגיש ולדעת – שחלקו הוא הטוב ביותר בעולם!!

קבלת שבח מאנשים

ידיד שלי סיפר לי ששמע שקוראים לו צדיק. ואמר לי עי"ז שיתכן שזהו חנופה, או שאינם מכירים אותי מספיק, או שאינם מבינים מהו צדיק. אמרתי לו, שאם דוד המלך אמר על קללה – אלקים אמר לו קלל, אז מדה טובה מרובה, ותדע שאלקים אמר לו לקרא לך צדיק! א"כ אדרבה תבדוק כמה סיבות יש בכך שמשמים רצו שתשמע שאתה צדיק! ספרתי את זה למורי ורבי ר' עוזר שווארץ זצ"ל מנובהרדוק, והוא הסכים שזוהי הדרך הטובה ביותר, שע"ז אינו מקבל כבוד סתם, אלא שמתעלה על ידו. הייתי מוסיף שגם קצת כבוד הוא טוב בשבילנו להרים אותנו מהשפלות שכ"כ הרבה מאתנו נמצאים בו. אם תרצה לעשות שינוי גדול בחייך, תשנן לעצמך את כל השבח שקבלת מעודך, עוד ועוד ועוד עד שתכיר גדלותך האמיתית! [המחשבות גם פועלות שאם אתה מרגיש חשוב זה גורם גם לאחרים להרגיש כן – ראה סיפור במסגרת].

סיפור אמיתי קטן שישנה את חייך

ידיד שלי סיפר לי שהוא מתפלל בביהכ"נ שאינם מכבדים אותו שם כ"כ, והוא מרגיש קצת בודד. לילה א' הלך לישון עם הרגשות של שפלות, אבל בבוקר החליט לחשוב על חשיבותו. הוא זכר כמה ממעלותיו, ונתפעל מהם. הוא הגיע לביהכ"נ עם הרגשה של אדם חשוב. פתאום בקשו ממנו להתפלל שחרית והלל של ר"ח לפני העמוד. ואז גם קבל עלייה!

נובהרדוק – בלי כעס – ע"י מוסר נכון

- מו"ר רבי חיים מרדכי וויינקראנץ זצ"ל אמר לי שהאדם ייתבע על כל מה שהגיע לכעס או להקפדה, משום שזהו חסרון באמונה, שהכל מד' לטובה. בנובהרדוק היו צועקים על עצמם, "האיך אתה מעיז לדאוג ולכעוס כל כך, האם שכחת את כל הנסים וההשגחות שהקב"ה עשה לך מאז שנולדת? תבדוק את כל הרשימות שרשמת על התפילות שהקב"ה קיבל וענה!"
- לכתחילה בנובהרדוק בונים ישיבה ובית המוסר (בית הבדידות) באמצע היער, ששם אין השפעה מאנשי העוה"ז! כל המדות הרעות, כעס, עצבות, תאוה ואהבת עוה"ז בא מהסביבה של הגויים, וצריך הרבה מוסר להוציא כ"ז מנפשותינו.
- בן של נובהרדוק ער שאביו היה נועל את עצמו בתוך חדר מדי פעם, והיה לומד למעלה משעה מוסר, "זהו הגן עדן של אביו בעוה"ז!" כשאתה לומד מוסר בעוה"ז, כל הדאגות שלך נעלמות!
- היו כאלה שהיו לוקחים הרגשה אחת של מאמר חז"ל ומשננים אותו שבוע שלם שעות ע"ג שעות! היו שלקחו הרגשה חדשה כל יום. פעם ראו נובהרדוק ער יושב וחוזר המון פעמים להרבה זמן על הפסוק "בראשית ברא אלוקים" וכו'! כשאתה לומד כך מוסר אתה מוציא כל כעס ובא לשמחה פנימית! ע"י החז"ל שבחרת אתה עוקר מהשורש כל ההקפדות.
- הדבר הטוב ביותר שתוכל לעשות לחנך את בנך או תלמידך שציער אותך, הוא להראות לו שליטתך על עצמך! כשאתה מקפיד עליו אתה לא שם לב, כמה כעס, עקשנות, נקמה, וגאווה מעורבבים בתגובה שלך! (וחוץ מזה רבינו גרשון ליבמן זצ"ל אמר שכיום ביקורת פסול כי הדור אינו יכול לסבול ביקורת).
- הסבא מנובהרדוק אמר: "אם אתה רואה רע אצל השני – זה מראה את הגאווה שלך!" מי שעובד על עצמו, רואה רק טוב אצל כולם וזה מנקה את נשמתך מאוד!
- רבינו גרשון זצ"ל פעם נתן סטירת לחי לבחור קשה, למחרת אמר לפני כל הישיבה שידו כאבה כל הלילה, משום שלא היה צריך לתת! אצלו לא היה מושג של בזיונות, והבחור שראה כמה היה כ"כ רך, ועכ"פ ודאי היה הוא מחשיב אותו. נהיה חסיד נלהב של רבינו גרשון כל ימיו!

שמעו ותחי נפשכם! לשיעורי הרב - בקו השגחה פרטית בטלפון 02-3011300 ובקו ישיר 02-3011906

או בקול הלשון בטל' 03-9290709 - 1-4-93 לאנגלית 2, לאידיש 1, ללשה"ק 4

להארות והערות והשתתפות בהפצה: 0504154557 להפצה בירושלים: 0583223498 לקבל במייל: A7171474@GMAIL.COM

FOR BITACHON WEEKLY IN ENGLISH – thenewbitachonweekly@gmail.com